

AYNANIN İKİ YÜZÜ

The Two Sides of the Mirror

Fatma Taşçı*

Ali Karahan'ın “Aynanın İki Yüzü” adıyla okuyuculara sunduğu eseri, Mart 2022 yılında Çizgi Kitabevi'nden çıkmıştır. Kitabın içindekiler; Ön söz, giriş, iki ana bölüm altında alt başlıklar, sonuç ve kaynakçadan oluşmaktadır.

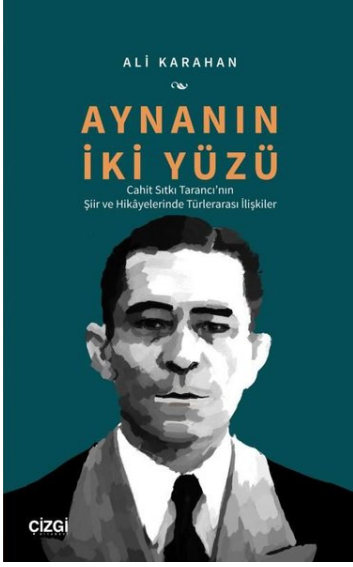
Kitabın giriş kısmında yer alan “Tür Kavramı Üzerine” isimli ilk başlıkta yazar tür kavramı üzerinden metinlerin değerlendirmesini yaparken, edebiyat türlerinin ortaya çıkışı ve sınıflandırılması noktasında önemli birkaç düşünürün görüşlerini sunmaktadır. Sonrasında eserlerin şiir ve düzyazı boyutlarını Batı ve Türk edebiyatlarındaki konumlarıyla değerlendirmeye gitmesi, araştırmacı yazarı yazar ve okur arasındaki bağı açıklamaya yönlendirmektedir.

“Türlerarası İlişkiler Kavramı Üzerine” başlıklı ikinci bölümde yazar, türlerin ortaya çıkışlarına dayanarak türlerarası ilişkilerden doğan etkileşimi, metnin türlerarası ilişkilerden etkilenme payını, yazar ve düşünürlerin görüşlerine ve bu noktada kullandıkları kavramlara başvurarak açıklar. Cahit Sıtkı Tarancı'nın kaleme aldığı şiir ve hikâyelerinden yola çıkılarak, yazarın kişisel serüvenini ve sanat birikimini aktarma yolunda türlerarası ilişkiler açısından incelenebilir ve yorumlanabilir oluşu dile getirilir.

Giriş kısmının son başlığı olan “Türlerarası İlişkiler: Şiir ve Hikâye” isimli bölümde yazar, şiir ve düzyazı türlerinin özelliklerini açıklar ve bunlar arasındaki ilişkiden bahseder. Şiirsel üslubun türlerarası ilişkiye daha yatkın oluşunu ön planda tutar. Şiirin duyarlı ve çok anlamlı oluşundan yola çıkarak türün farklı metinleri ve türleri birbirine yaklaştırdığını, ilişki halinde bulunduğu türü yükselttiğini örnek verdiği şair/yazarların görüşleri eşliğinde anlatır. Hikâyelerin ise kısa ve yoğun anlatımlı olması hasebiyle şiirden yararlanıp şiirsel anlatımı ortaya çıkardığını

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzurum Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, fatmakorkmaz2526@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2824-4846.

söyler. Kısacası hikâye ve şiirler arasındaki türlerarası ilişkide şiirselliğin önemine değinir. Çoğu şiirin bir hikâyesi olduğu da ünlü yazarların eserleri örnek verilerek anlatılır.

Birinci bölümde yazar, “Cahit Sıtkı Tarancı’nın Yaşamı, Edebî Kişiliği ve Eserleri” isimli ana başlık altında şairin dünya hayatına değinmiştir. Şair/yazarın hikâyeciliği ve şairliği üzerinde fazlasıyla duran yazar, şiirde Tarancı’nın kendi ifadesiyle “*Az şeyle çok şey ifade etmek*” (s. 59) söylemine yer verdiği gibi hikâyede ise sanat yapma kaygısı taşımadığını, esas edebî meziyetinin şairlik olduğunu söyler. Tarancı’nın devrinin yaşayan duru Türkçesini kullanmasını ise yazar her iki türde de önemli unsur olarak gösterir.

İkinci bölüm “Cahit Sıtkı Tarancı’nın Şiir ve Hikâyelerinde Türlerarası İlişkiler” ana başlığını taşır ve alt başlıkların ilki “Korkunun En Kesif Hâli: Ölüm” dür. Yazar genel anlamda Cahit Sıtkı’dan yola çıkarak şiir ve hikâye türlerinin kendi aralarındaki etkileşimden doğan türlerarası ilişkilere değinir. Araştırmacı yazar, Tarancı’nın sabit bir fikir olarak öncelendiği ölümün şiirlerinde, yaşam arzusunun ise daha çok hikâyelerinde geçtiğini belirtir. Ölüm-yaşam arzusu etrafında şekillenen bu iki türün benzer ve yakın özelliklerini

Tarancı’nın her iki türde de kaleme aldığı eserlerden örnekler vererek açıklar.

“Bütün Tasasına Rağmen Yaşam Sevgisi” isimli ikinci alt başlıkta yazar, Cahit Sıtkı’nın ölüm korkusu karşısında yaşama sıkı sıkıya bağlı oluşundan ve her iki türdeki kelimeleri de bu yönde seçişinden bahseder. Özellikle yaşam arzusunu tetikleme noktasında doğa unsurlarının öneminin her iki türde de yakın ifadelerle dile getirilişinden söz eder. Ölüm kaygısı karşısındaki yaşama umudu, her iki türden örnekler verilerek türlerarası ilişki zaman ve mekân aynılığı üzerinden anlatılır.

Cahit Sıtkı’nın aşk ve evliliğe dair izleklerinin yaşamından kaynaklanan izleri “Nesnesi Değişse de Değişmeyen Edim: Aşk” isimli üçüncü alt başlıkta verilir. Her iki türde de mekân birliğinin sağlanması, söz sanatları ve üslubun ortak paydada yer alması, türlerarası ilişkiye dayandırılan hususlar olarak ele alınır.

“Çekingenlik, Kimsesizlik ve Uzaklıkla Ortaya Çıkan Yalnızlık” isimli dördüncü başlıkta, genel anlamda Tarancı’nın yaşamında karşılaştığı durumlardaki yalnızlık olgusunun iki tür üzerindeki yansımalarından bahsedilir.

Cahit Sıtkı’nın doğaya ve mevsimlerle birlikte doğada zuhur eden durumlara karşı hayranlığı ve coşkunluğu “Yaşamın Coşkunluk Veren Mekânı Doğa” isimli beşinci başlıkta dile getirilir. Araştırmacı, her iki türün doğaya ait kavramlarla çevrili olduğunu ve türlerarası ilişkiye götürdüğünü, örnek eserler üzerinden anlatmaya çalışır.

“Erişilemeyen Kompleks veya Anne, Kız Kardeş ve Sevgili/Eş Olarak Koruyucu Kadın” isimli altıncı alt başlıkta, Tarancı’nın kadına karşı bakışı dile getirilir. Şairin ulaşılmazlık yönünde kadını olumsuzluk nedeni olarak görmesini, ideal kadın tipinin özelliklerini saymasını, anne veya abla konumundaki kadınların yanı sıra arzu nesnesi kadınlara dair görüşleri de sıralamasını, araştırmacı ele aldığı örnekler üzerinden açıklar.

Yedinci başlık olan “Bir Yaşama Biçimi Olarak Bohemlik ve İçki” te araştırmacı, yazarın hayattaki olumsuzluklara karşı içkiye olan düşkünlüğünü ve meyhane yaşamından kaynaklanan başıboşluğunu anlatır. Aynı zamanda içkinin insanda bıraktığı etkilerinin eserlerindeki yansımalarını da açıklığa kavuşturur.

“Aile, Çocukluk ve Sevgilinın Hatırlanmasıyla Büyüyen Duygu: Geçmişe Özlem” isimli son alt başlıkta araştırmacı, Tarancı’nın geçmişe, ailesine, sevgiliye, aşklara, çocukluğa duyduğu özlemini dile getirirken, tüm bu hâllerin şiir öznesine ve hikâye kişilerine yansımalarını ve imgeler yoluyla türlerarası ilişkiyi sağlamasını metinlerden örnekler vererek açıklar.

Sonuç bölümünde eserinin genel bir değerlendirmesini yapan araştırmacı sade, akıcı ve akademik üslubuyla vermek istediği mesajı başarıyla sunmuştur. Cahit Sıtkı Tarancı’nın edebî dünyasını merkeze alan yazar, şairin şiir ve hikâyelerinde kullandığı benzer kelimeleri, imge ve metaforları ortaya çıkararak türlerarası yakınlıktan bahsetmiştir. Araştırmacı, Tarancı’nın şiir ve hikâyelerini aynı izlekle ele almasına dayanarak şairin kullandığı üslup, ortak mekânlar ve yaşam öyküsü yoluyla ortaya koyduğu eserlerini türlerarası ilişkiler yönünden değerlendirmeye almıştır.

Kaynakça

Karahan, A. (2022). *Aynanın iki yüzü Cahit Sıtkı Tarancı’nın şiir ve hikâyelerinde türlerarası ilişkiler*. Çizgi.